

Sygn. akt I ACa 577/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2019 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Iwankiewicz
Sędziowie:	SSA Agnieszka Bednarek - Moraś SSA Krzysztof Górski (spr.)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Marta Osińska

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2019 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko K. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 14 czerwca 2018 roku, sygn. akt I C 102/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Krzysztof Górski Ryszard Iwankiewicz Agnieszka Bednarek – Moraś

Sygn. akt I ACa 577/18

UZASADNIENIE

Powód (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie od pozwanej K. S. (pierwotnie K.) oraz D. K. solidarnie kwoty 180.300 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz koszty postępowania, poprzez wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Nakazem zapłaty wydanym w dniu 23 października 2017r. w postępowaniu upominawczym sąd uwzględnił powództwo w całości.

Pozwana K. S. wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym nie uznała powództwa wnosząc o jego oddalenie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Pismem z dnia 9 maja 2018 r. powód zmodyfikował pozew w ten sposób, że w miejsce żądania wskazanego w pozwie wniosł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kwoty 41795,13 EURO wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych jako dłużników rzeczowych z tytułu hipoteki umownej zwykłej w kwocie 70 919 CHF oraz hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 15 602,28 CHF wpisanych do KW (...) oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania na swoją rzecz. W uzasadnieniu zmienionego żądania powód podał, że modyfikację roszczenia uzasadnia okoliczność, że z umowy kredytu i umowy przelewu wiarygodności wynika, że kredyt był udzielony w walucie obcej (EURO) i w tej walucie wyrażone zostało zobowiązanie pozwanych. W tej także walucie (...) S.A. ewidencjonował zadłużenie pozwanych.

Pozwana K. S., reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, nie uznała także zmienionego roszczenia. Jej pełnomocnik powołał się na przepis art. 358 § 1 k.c. i wskazał, że powodowi, jako wierzycielowi, nie przysługuje prawo wyboru waluty w której może domagać się kwoty roszczenia.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 14 czerwca 2018 r., wydanym w sprawie o sygn. I C 102/18, oddalono powództwo (pkt 1) oraz zasądzono od powoda na rzecz pozwanej K. S. kwotę 5.417 zł tytułem zastępstwa procesowego (pkt 2).

Wydanie powyższego rozstrzygnięcia Sąd I instancji poprzedził poczynieniem ustaleń faktycznych, z których wynika, że W dniu 20 marca 2007r. pozwana K. S. (dawniej K.) razem z D. K. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. w W. umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kat hipoteczny w walucie wymiennej, nr (...). Na mocy tej umowy otrzymała pozwana do dyspozycji kredyt w kwocie 70 919,47 CHF (franków szwajcarskich) na zakup lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S., dla którego w Sądzie Rejonowym w Szczecinku prowadzona była i jest księga wieczysta o nr Kw (...). W umowie tej jej strony określiły sposób oprocentowania kredytu, prowizje i opłaty, sposób spłaty kredytu, sposób wypowiedzenia i rozwiązania kredytu oraz odstąpienia od umowy, zobowiązania kredytobiorcy i inne postanowienia. Jako zabezpieczenie spłaty kredytu strony umowy ustaliły m.in. hipotekę zwykłą w kwocie 70 919,47 CHF oraz kaucyjną do kwoty 15 602,28 CHF na nieruchomości położonej w S. przy ul. (...). Strony umowy także przewidziały możliwość jej wypowiedzenia przez (...) w przypadku: 1) niedokonania spłaty dwóch kolejnych rat w terminach określonych przez (...) w wysłanych do kredytobiorcy i poręczycieli dwóch kolejnych przypomnieniach, 2) naruszenia przez kredytobiorcę postanowień umowy, 3) wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie. Ustaliły, że o wypowiedzeniu kredytobiorca i poręczyciele zostaną powiadomieni listem poleconym lub poprzez doręczenie do rąk własnych - za zwrotnym potwierdzeniem odbioru - wyznaczając termin spłaty zadłużenia, a okres wypowiedzenia będzie wynosić 30 dni licząc od dnia doręczenia wypowiedzenia. W § 18 ust 1 umowy przewidziano, że niespłacenie przez kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) SA przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz obowiązujących w (...) SA w dniu o którym mowa w §13 ust 3 umowy. W § 30 ust 2 umowy przewidziano, że kredytobiorca w całym okresie kredytowania może dokonać zmiany waluty kredytu, co może wpłynąć na zmianę wysokości zadłużenia z tytułu kredytu, wysokości stawki referencyjnej, wysokości marży oraz wysokości rat kredytu.

Sąd orzekający ustalił, że pozwana oraz D. K. w swoim pisemnym oświadczeniu z dnia 14 marca 2007r. oświadczyli, że nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez (...) oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty kredytu w walucie wymiennej. Oświadczyli także, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych.

Ustalono także, że w dniu 26 marca 2007 r. pozwana wraz z D. K. złożyli dyspozycję wypłaty kredytu w kwocie 70.919,47 CHF i po odjęciu składki ubezpieczenia kwota kredytu netto wyniosła 67.829,46 CHF co odpowiadało w złotych kwocie 161.000 PLN.

Pozwana i D. K. wyrazili na piśmie zgodę na przelew przez (...) SA wierzytelności tego Banku na Towarzystwo funduszy inwestycyjnych tworzące fundusz sekurytyzacyjny lub Fundusz sekurytyzacyjny, wynikającej z zawartej umowy kredytu nr(...)

Na podstawie oświadczenia (...) SA z dnia 20 marca 2007r. do księgi wieczystej prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Szczecinku o nr (...) została wpisana hipoteka umowna zwykła do wysokości 70 919,47 CHF na zabezpieczenie spłaty kredytu oraz hipoteka umowna kaucyjna do wysokości 15 602,28 CHF na zabezpieczenie spłaty odsetek od udzielonego kredytu

Pismem z dnia 16 września 2010r. (...) SA wezwał pozwaną i D. K. do dostarczenia aktualnej polisy ubezpieczenia kredytowanej nieruchomości i zapłaty zaległych rat kredytowych w łącznej kwocie 826,72 CHF na dzień 16 września 2010r. w terminie 7 dni i wskazał, że w przypadku niedokonania tych zobowiązań i braku wpłaty wraz z upływem tych 7 dni wypowiada umowę w zakresie warunków spłaty umowy kredytu mieszkaniowego z dnia 20 marca 2007 r o nr (...). W piśmie tym podano także, że termin wypowiedzenia wynosi 30 dni i brak wpłaty całej kwoty zadłużenia w terminie wypowiedzenia spowoduje, że od następnego dnia po jego upływie, kwota niespłaconego kredytu staje się wymagalna i naliczane będą od niespłaconej kwoty kredytu odsetki wg stopy procentowej obowiązującej w (...) SA dla kredytów przeterminowanych i kredytów postawionych, po upływie terminu wypowiedzenia, w stan natychmiastowej wymagalności, która w dniu wysłania pisma wynosi 20 % w stosunku rocznym.

W dniu 11 maja 2011r. (...) SA wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) określający zobowiązanie pozwanej i D. K. z tytułu umowy kredytu nr (...) na kwotę łącznie 228 627,18 PLN wraz z dalszymi odsetkami od dnia 10 maja 2011r do dnia zapłaty od kwoty 209 036,51 PLN.

Postanowieniem z dnia 31 maja 2011r. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim w spr. I Co 2384/11 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (...) SA z dnia 11 maja 2011r. o nr (...).

(...) SA w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) z dnia 11 maja 2011r. zaopatrzony w klauzulę wykonalności prowadził wobec pozwanej i D. K. postępowanie egzekucyjne początkowo przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim w spr. KM 4708/11 a po przekazaniu egzekucji przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Szczecinku K. W. w spr. Km 3433N/12. Egzekucja w spr. KM 3433N/12 została umorzona na mocy art. 824§ 1 pkt 3 k.p.c. na mocy postanowienia komornika z dnia 05 grudnia 2014r. Pozwana K. S. (wóczas K.) odebrała odpis tego postanowienia z dnia 13 lutego 2015r.

W dniu 24 czerwca 2016r. (...) SA zawarł z powodem (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym z siedzibą w W. umowę przelewu wierzytelności cedując na rzecz powoda prawa i obowiązki wynikające z umowy jaką zawarła pozwana K. S. z bankiem (...) SA o nr (...). Przedmiotem cesji była wierzytelność (...) SA w CHF(franku szwajcarskim) w wysokości łącznej 106 643,23 CHF. Po jej zawarciu powód wystąpił do Sądu Rejonowego w Szczecinku o dokonanie w księdze wieczystej o nr (...) zmiany wierzyciela hipotecznego. Sąd Rejonowy w Szczecinku wpisał powoda do tej księgi wieczystej jako wierzyciela hipotecznego w miejsce (...) SA.

Zgodnie z wyciągiem z ksiąg rachunkowych powoda z dnia 06 czerwca 2017r. o nr (...) pozwana posiada zadłużenie z tytułu umowy kredytu nr (...) zawartej w (...) SA w wysokości 430.504,93 PLN.

Sąd ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c., mając na uwadze całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dowodach z dokumentów, zawnioskowanych przez stronę powodową. Moc dowodowa tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu, a ich autentyczność i rzetelność nie była kwestionowana przez żadną ze stron. W zasadzie pozwana K. S. nie kwestionowała okoliczności faktycznych, wskazanych w pozwie, na których powód oparł swoje roszczenie.

Sąd nie mógł jednak uwzględnić roszczenia w treści zmienionej pismem powoda z dnia 09 maja 2018 r. Zwrócono bowiem uwagę, że powód pismem z dnia 9 maja 2018r. zmienił treść roszczenia domagając się spłaty zobowiązania

pozwanej w walucie EURO z tytułu jej odpowiedzialności jako dłużnika rzeczowego. Sąd podkreślił, że o ile pozwana nadal pozostaje dłużnikiem rzeczowym to jednak nie może być obciążona spłatą swojego zobowiązania w walucie, która nie została przewidziana w umowie kredytu jaką zawarła z bankiem (...) SA. Sąd wskazał, że nie polega na prawdzie twierdzenie powoda, zawarte w jego piśmie z dnia 9 maja 2018r., że kredyt pozwanej został udzielony w EURO i w tej walucie wyrażone zostało jej zobowiązanie. Dostrzeżono, iż kredyt dla pozwanej został udzielony we franku szwajcarskim (CHF) i przedmiotem cesji (...) SA na powoda wobec pozwanej jest wierzytelność wyrażona w CHF.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przed nowelizacją art. 358 k.c., do której doszło z dniem 24 stycznia 2009 r. na podstawie ustawy z 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 228, poz. 1506), zasada walutowości stanowiła, że wszelkie zobowiązania pieniężne na terenie Polski (z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie) mogą być wyrażane tylko w pieniądzu polskim: złotych polskich. Sąd wskazał, że przepis art. 358 k.c. i nadanie mu nowej treści, w której brak wzmianki o walucie w jakiej powinny być wyrażane zobowiązania na terenie Polski oznacza, że zasada walutowości została zniesiona i obecnie przepis ten reguluje jedynie możliwości wyboru przez dłużnika waluty polskiej jako spełnienia świadczenia pieniężnego wyrażonego w walucie obcej. Zdaniem Sądu zniesienie zasady walutowości oznacza niewątpliwie, że strony umów mogą dowolnie wybrać walutę zobowiązania pieniężnego. W konsekwencji Sąd przyjął, że uchycenie zasady walutowości przewidzianej w dawnym art. 358 k.c. oznacza, iż wierzyciel może obecnie żądać wykonania zobowiązania pieniężnego z każdego tytułu w dowolnej walucie, natomiast dłużnik może wykazać, że żądanie przez wierzyciela zapłaty w walucie obcej jest sprzeczne z treścią zobowiązania, jego celem społeczno-gospodarczym, zasadami współżycia społecznego lub ustalonymi zwyczajami (art. 354 § 1 k.c.).

Następnie Sąd wskazał, że z treści art. 358 k.c. wynika, że prawo wyboru waluty, w której spełnione ma być zobowiązanie, przysługuje wyłącznie dłużnikowi, a określone w § 2 tego przepisu prawo wyboru wierzyciela dotyczy jedynie kursu, według którego jest określana wartość waluty obcej, jeżeli dłużnik dokona wyboru waluty polskiej. Jakkolwiek regulacja zawarta w art. 358 k.c. daje podstawę do stwierdzenia, że wierzyciel nie może domagać się spełnienia świadczenia w walucie polskiej, jeżeli świadczenie pieniężne wyrażono w walucie obcej, to jednak strony mogą postanowić inaczej. W ocenie Sądu I instancji powód nie wykazał, aby doszło na podstawie § 30 ust. 2 umowy kredytu do zmiany waluty kredytu. Nie udowodnił też aby miał prawo do wyboru waluty spłaty wierzytelności z innej podstawy. Sąd podkreślił, że strony umowy kredytu nie przewidziały dla wierzyciela prawa wyboru waluty spłaty kredytu, czyli żądania od pozwanej jako kredytobiorcy spłaty jej zobowiązania w dowolnej walucie.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu I instancji, powód nie może domagać się spłaty zobowiązania pozwanej w innej walucie niż waluta polska - złotych polskich (§18 ust 1 umowy) czy we franku szwajcarskim (CHF), albowiem z niczego nie wynika, aby pozwana wyraziła zgodę na spłatę jej zobowiązania w walucie EURO. Natomiast uwzględnienie zmienionego roszczenia powoda poprzez zasądzenie należności w złotych polskich czy we franku szwajcarskim stanowiłoby orzeczenie ponad żądanie wbrew przepisowi art. 321 § 1 k.p.c. Wobec tego Sąd w niniejszej sprawie nie mógł uwzględnić powództwa i zmienić walutę żadnej kwoty, a zarazem kwotę żądania, bo stanowiłoby orzeczenie sprzeczne z treścią zmienionego roszczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie w całości. Jednocześnie, zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucono:

1. sprzeczność ustaleń faktycznych z zebrany materiał dowodowy w szczególności polegająca na przyjęciu przez Sąd I instancji, że zobowiązanie pozwanych wyrażone jest w walucie obcej euro, podczas gdy:

- z treści umowy kredytu stanowiącej załącznik do pozwu, a stanowiącej podstawę dochodzonego pozwem roszczenia wynika, że zobowiązanie pozwanych wyrażone było w walucie obcej CHF (frank szwajcarski),

- ze znajdującego się w aktach sprawy dokumentu urzędowego w postaci odpisu z księgi wieczystej nr (...) wynika, że zobowiązanie pozwanych zabezpieczone hipoteką i dochodzone pozwem wyrażone jest w walucie obcej CHF (frank szwajcarski),

- z umowy przelewu wierzytelności z dnia 24 czerwca 2016 r. oraz Załącznika nr 1 do Aneksu nr (...) z dnia 12 września 2016 r. wynika, że kredyt pozwanych udzielony był we franku szwajcarskim i w tej też walucie wyrażone jest zobowiązanie pozwanych,

2. nierozpoznanie istoty sprawy polegające na uchyleniu się od zbadania podstawy materialnoprawnej pozwu, co skutkowało błędnym przyjęciem, iż powód żąda zapłaty przez pozwaną zobowiązania w innej walucie (euro), aniżeli waluta zobowiązania (frank szwajcarski), podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wprost wynika, iż zobowiązanie pozwanych wyrażone jest we franku szwajcarskim,

3. naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na braku wszechstronnego rozpatrzenia zebranego materiału dowodowego oraz uchybieniu zasadom logicznego rozumowania i zasadom doświadczenia życiowego, a przejawiające się uznaniem przez Sąd I instancji, że zobowiązanie pozwanych jest zobowiązaniem wyrażonym w walucie obcej EURO, podczas gdy materiał dowodowy, w tym umowa kredytu, wypowiedzenie umowy kredytu, odpis z księgi wieczystej dowodzą wprost, że zobowiązanie pozwanych zostało zaciągnięte w walucie obcej CHF (frank szwajcarski), a podanie przez powoda w piśmie z dnia 09 maja 2018 r. waluty euro było spowodowane omyłką pisarską,

4. naruszenie przepisu art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z art. 125,126,1261 i 127 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i niewezwanie strony powodowej do usunięcia braków formalnych pisma procesowego z dnia 9 maja 2018r. poprzez sprecyzowanie żądania pozwu.

Uwzględniając powyższe wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości. Nadto, wniesiono o zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

Dodatkowo powód wskazał, że prostując oczywistą omyłkę pisarską, jaka znalazła się w treści pisma procesowego powoda z dnia 9 maja 2018r. poprzez prawidłowe określenie waluty zobowiązania pozwanych jako zobowiązania zaciągniętego w CHF (frank szwajcarski).

Pozwana odpowiadając na apelację powoda wniosła o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 382 k.p.c. Sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z regulacji tej wynika, że postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy. Oznacza to z kolei, że wyrok sądu drugiej instancji musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych poprzedzonych ponowną oceną materiału procesowego.

Wykonując ten obowiązek Sąd Apelacyjny dokonał własnej oceny przedstawionego pod osąd materiału procesowego i w jej wyniku stwierdził, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne (zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku) nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Sąd odwoławczy ustalenia

Sądu Okręgowego czyni częścią uzasadnienia własnego wyroku, nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przytaczania.

Czyniąc (fundamentalne dla określenia prawidłowych granic faktycznych i prawnych rozpoznania niniejszej sprawy a zatem także dla odniesienia się do zarzutów apelacji) uwagi natury ogólnej, podnieść należy, że granice, w jakich sąd uprawniony jest do rozpoznania przedstawionej mu sprawy, wyznacza zgłoszone przez stronę roszczenie. Roszczenie w sensie materialnym stanowi prawo podmiotowe, którego treścią pozostaje możliwość domagania się od określonej osoby określonego zachowania. Natomiast w sensie procesowym, roszczenie stanowi wyodrębnione konstrukcyjnie żądanie (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), które stanowi wyraz woli powoda uzyskania sądowej ochrony i realizacji przysługującego mu prawa, w przedstawionej pod osąd podstawie faktycznej (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Granice kompetencji sądu do rozpoznania sprawy w procesie cywilnym wyznacza zatem zawsze żądanie powództwa - wyznaczone jego przedmiotem i podstawą faktyczną - artykułowane przez stronę powodową w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad to żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Stąd też obowiązkiem strony inicjującej proces pozostaje wyraźne sformułowanie żądania, które to żądanie wyznacza tym samym granice kognicji sądu. Zakaz orzekania ponad żądanie, będący przejawem zasad dyspozycyjności i kontradiktoryjności, stanowi emanację zasady, że o przedmiocie orzekania decyduje wyłącznie strona.

Jak już wskazano na wstępie rozważań wymagania pozwu określa art. 187 § 1 k.p.c., zgodnie z którym pozw powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie uzasadniających je okoliczności faktycznych. W wypadku roszczeń pieniężnych żądanie jest dokładnie określone wtedy, gdy wskazuje konkretną sumę, wyrażoną za pomocą liczby jednostek pieniężnych oraz nazwy waluty. W razie zmiany któregokolwiek z nich dochodzi do przedmiotowej zmiany powództwa. Przewidziane przez art. 321 k.p.c. związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko wysokość i rodzaj dochodzonego świadczenia, ale także elementy motywacyjne uzasadniające żądanie.

W świetle powyższych teoretycznoprawnych rozważań, wyartykułowany w apelacji zarzut nierozpoznania istoty sprawy jawi się jako bezzasadny. Zdaniem apelującego, Sąd I instancji błędnie przyjął, że powód żąda zapłaty przez pozwaną zobowiązania w innej walucie (euro) aniżeli waluta zobowiązania (frank szwajcarski), podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wprost wynika, iż zobowiązanie pozwanych wyrażone jest we franku szwajcarskim.

Z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Zwrócić należy uwagę, że postawa procesowa powoda, wyrażona w piśmie z dnia 9 maja 2018 r. stanowiącym modyfikację powództwa, nie budziła jakichkolwiek wątpliwości, a mianowicie sprowadzała się do żądania zasądzenia od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 41.795,13 euro, nie zaś jak aktualnie twierdzi franków szwajcarskich. Istotnym jest przy tym, że także w uzasadnieniu wskazanego pisma procesowego powód podniósł, iż dochodzi zapłaty kwoty 41.795,13 euro, jednocześnie wyjaśniając, że na wskazaną kwotę składa się niespłacony kapitał w wysokości 64.129,19 euro oraz odsetki w kwocie 44.532,04 euro. Trudno zatem racjonalnie pogodzić stanowisko powoda, który podnosi, iż jego rzeczywistą wolą było dochodzenie należności we frankach szwajcarskich, z treścią pisma z dnia 9 maja 2018 r. Nie bez znaczenia jest także to, iż strona powodowa odwoływała się do treści wyciągu z ksiąg rachunkowych, w których dług również określono pozwanych w walucie euro.

Bez znaczenia pozostaje przy tym ustalenie, iż ze zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności umowy kredytu wynika, że zobowiązane pozwanych zostało zaciągnięte w walucie obcej CHF (frank szwajcarski).

O treści żądania (jego adekwatności do okoliczności przytoczonych dla uzasadnienia powództwa) decyduje bowiem jedynie wola powoda. Powód zatem przez sformułowanie petitum powództwa determinuje zakres rozpoznanej sprawy przez sąd. Sąd (nie narażając się na zarzut orzeczenia poza granicami żądania) nie może samodzielnie korygować nieadekwatnych do podstawy faktycznej żądań pozwu lecz musi je rozpoznać i oddalić.

Stwierdzić zatem należy, że powód, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, jednoznacznie określił swoje żądanie jako zapłatę określonej kwoty w walucie euro, z tego też względu Sąd Okręgowy - w ramach związania z art. 321 k.p.c. - nie mógł orzec o żądaniu wyrażonym w innej walucie, choćby z okoliczności sprawy wynikało, że takie roszczenie powodowi w istocie przysługuje. Takie stanowisko wyraził również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 kwietnia 1998 r. (II CKN 712/97, Lex nr 33368), w którym wprost zaakcentował, że wskazanie przez powoda żądanej, kwoty w określonej walucie, wiąże sąd, zaś skutkiem tego związania jest niedopuszczalność przeliczania przez sąd, bez inicjatywy powoda, dochodzonej sumy na inną walutę. W konkluzji przyjęto, iż zasądzenie na rzecz powoda kwoty wyrażonej w innej walucie niż określona w żądaniu pozwu stanowi naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. (podobnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 lipca 2004 r., III CK 339/03, Lex nr 174197).

W świetle powyższych rozważań zarzut strony powodowej dotyczący braku rozpoznania istoty sprawy przez Sąd I instancji jest całkowicie chybiony. Wbrew bowiem błędnemu przekonaniu skarżącego, Sąd Okręgowy dokonał bowiem oceny roszczenia objętego żądaniem powoda. Uwzględnienie stanowiska skarżącego i wydanie orzeczenia w przedmiocie żądania określonego we franku szwajcarskim prowadziłyby do niedopuszczalnego w świetle cytowanych przepisów orzeczenia ponad żądanie powoda.

Nie ma racji również racji skarżący podnosząc, iż Sąd I instancji - dostrzegając rozbieżność pomiędzy treścią żądania, a zgromadzonym materiałem dowodowym w zakresie waluty, w której może być dochodzone roszczenie - winien wezwać stronę powodową do doprecyzowania swego stanowiska. Zaznaczenia bowiem wymaga, że sposób sformułowania żądania w piśmie z dnia 9 maja 2018 r. był jasny i pozwalał ustalić istotę zgłoszonego żądania, a w konsekwencji mógł otrzymać prawidłowy bieg. Trudno zatem znaleźć racjonalne uzasadnienie dla przyjęcia, iż pomimo to Sąd winien wezwać stronę powodową do uzupełnienia braków formalnych poprzez precyzyjne określenie żądania. Stanowczo podkreślić należy, iż w określeniu żądania sąd nie może strony powodowej wyręczać, ponieważ nie może żadnej ze stron pomagać, lecz musi w sposób całkowicie bezstronny rozpoznać zgłoszone żądania. Nie może więc rekonstruować sprzecznego (ze zgromadzonym materiałem dowodowym) żądania strony powodowej. To obowiązkiem strony inicjującej proces pozostaje wyraźne sformułowanie żądania, wyznaczające jednocześnie granice kognicji sądu. Zakaz orzekania ponad żądanie, będący przejawem zasad dyspozycyjności i kontrydyktoryjności, stanowi emanację zasady, że o przedmiocie orzekania decyduje wyłącznie strona. Z tego względu stanowisko apelującego, jakoby w realiach niniejszej sprawy koniecznym było wezwanie powoda do uzupełnienia braków formalnych pisma, jest bezzasadne.

Następnie zauważyć należy, że powód w wywiedzionej apelacji dokonał „sprostowania oczywistej omyłki” roszczenia poprzez oznaczenie roszczenia w innej walucie. Rzecz w tym, że w istocie dokonał – niedopuszczalnej na płaszczyźnie normy art. 383 k.p.c. – zmiany powództwa w postępowaniu apelacyjnym.

Nie budzi wątpliwości, że przed Sądem I instancji dochodzono wierzytelności wyrażonej w euro, zaś przed Sądem Apelacyjnym powód domagał się kwoty pieniężnej wyrażonej we frankach szwajcarskich. Przepisy art. 358 § 1 k.c. w zw. z art. 365 § 1 k.c. wyraźnie wskazują, że świadczenia pieniężne wyrażone w obcych walutach są świadczeniami rodzajowo odmiennymi. Ponadto kryteria przeliczenia waluty, różne w różnych systemach prawnych właściwych dla umowy, mogą być różne również z punktu widzenia prawa waluty. Podzielić zatem należy stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 września 2015 r. (II CSK 783/14, Lex nr 1956347), zgodnie z którym powyższa sytuacja powoduje, że określenie w postępowaniu apelacyjnym świadczenia pieniężnego w innej walucie i zgłoszenie żądania zapłaty tak określonej kwoty należy traktować jako zmianę przedmiotową powództwa.

Tym samym istotnym zagadnieniem poddanym pod rozagę Sądu Apelacyjnego pozostaje ustalenie, czy w postępowaniu apelacyjnym dopuszczalna jest taka zmiana żądania. Umyka stronie powodowej, iż przepis art. 383 k.p.c. ustanawia zakaz rozszerzania w postępowaniu apelacyjnym żądania, a także występowania z nowymi roszczeniami. Zawiera jednak wyjątek obwarowany przesłanką „zmiany okoliczności”, która - jeśli nastąpi - uzasadnia żądanie zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można ponadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. Przekształcenie przedmiotu żądania na podstawie art. 383 k.p.c. musi zatem być oparte na takiej zmianie okoliczności, która

uniemożliwia popieranie pierwotnego roszczenia. Zdaniem Sądu odwoławczego, brak jest podstaw do przyjęcia, że taka sytuacja nastąpiła w niniejszej sprawie. Co istotne strona powodowa nie powoływała się na jakąkolwiek zmianę okoliczności, co determinuje brak możliwości dokonania zmiany żądania. Zakaz zmiany powództwa w postępowaniu apelacyjnym wynika z istoty tego postępowania, jako prowadzącego do kontroli orzeczenia zapadłego przed sądem I instancji. Sąd odwoławczy może zatem rozpoznawać – co do zasady – tylko to roszczenie, które było przedmiotem kognicji sądu I instancji (T. Wiśniewski, w: H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), Kodeks, t. II, 2010 s. 104; tenże, w: J. Gudowski (red.), System, t. III, cz. 1, 2013, s. 269).

Skoro zatem określenie w postępowaniu apelacyjnym kwoty w innej walucie i zgłoszenie żądania tak określonej kwoty należy traktować jako zmianę przedmiotową powództwa, a taka zmiana z mocy art. 383 k.p.c. jest niedopuszczalna, to stanowisko procesowe strony powodowej nie mogło zostać uwzględnione.

Przechodząc wreszcie do oceny istoty sporu wskazania wymaga, że zastosowanie do łączącego strony stosunku prawnego i dochodzonego przez powoda w niniejszej sprawie roszczenia znajduje art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy, a dokładniej w brzmieniu obowiązującym w dniu 20 marca 2007 r. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim.

Wyjaśnić jednocześnie należy, że określenie sposobu uruchomienia środków i waluty wypłaty odnosi się do sposobu wykonania zobowiązania, bowiem zobowiązanie do oddania do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty stosownie do art. 69 prawa bankowego, należy odróżnić od sposobu wykonania tej umowy, co może nastąpić przez wypłatę kwoty w złotych. Sąd Najwyższy opowiedział się za dopuszczalnością zaciągnięcia zobowiązania w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, co dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r. IV CSK 377/10 oraz wyrok z dnia 29 kwietnia 2015 r. V CSK 445/14.). Także w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lipca 2017 r. Sąd Najwyższy podzielił wyrażony w powołanych wyżej wyrokach pogląd, iż dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu (pożyczki) będzie dokonywana w pieniądzu krajowym; zastrzeżenie takie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, przez co nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (II CSK 803/16). Stosownie do linii orzeczniczej Sądu Najwyższego jeszcze pod rządem dawnego art. 358 k.c. zobowiązanie wyrażone w walucie obcej mogło być spłacane - nawet w braku wyraźnego postanowienia umowy - w walucie polskiej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 1840/00, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 114; z dnia 8 lutego 2002 r., II CKN 671/00, OSNC 2002, Nr 12, poz. 158; z dnia 15 kwietnia 2003 r., V CKN 101/01; z dnia 10 grudnia 2003 r., V CK 247/02; z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 428/03; z dnia 6 grudnia 2005 r., I CK 324/05; por. też wyrok z dnia 11 sierpnia 2004 r., II CK 489/03).

Istotna w tym zakresie jest także wola stron wynikająca z treści łączącego je stosunku prawnego. Odwołać się bowiem należy do treści art. 354 § 1 k.c., zgodnie z którym zobowiązanie powinno być wykonane zgodnie z jego treścią oraz w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - w sposób odpowiadający tym zwyczajom. Na treść zobowiązania składają się uprawnienia i obowiązki, które powinny zostać określone wolą stron. Wśród tych uprawnień i obowiązków niewątpliwie znajduje się także sposób spełnienia świadczenia. Jeżeli z treści łączącego strony stosunku wynika obowiązek spełnienia świadczenia pieniężnego, strony mogą także - w ramach obowiązującego porządku prawnego - określić walutę, w której zobowiązanie ma zostać wykonane.

W rozpoznawanej sprawie poza sporem jest, że strony w § 13 ust. 7 umowy określiły, że spełnienie świadczenia nastąpi w walucie polskiej (w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu) lub w walucie wymienialnej, w której udzielony jest kredyt (a zatem we frankach szwajcarskich). Zatem pozwana jako dłużnik powinna postępować zgodnie z treścią zawartego zobowiązania, a na wierzycielu spoczywa obowiązek współdziałania (art. 354 § 1 i 2 k.c.).

Uwzględniając powyższe rozważania podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż powód mógł domagać się spełnienia świadczenia przez pozwanego zarówno w złotych, jak i we frankach szwajcarskich, albowiem taka była

zgodna wolna stron umowy kredytu z dnia 20 marca 2007 r. Oznacza to, że niedopuszczalnym było określenie przez powoda żądania w innej walucie. Skoro zatem powód domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty w nieokreślonej umową walucie (euro) to jego żądanie tylko z tego względu podlegało oddaleniu. Raz jeszcze podkreślić należy, że wierzyciel nie mógł bez zgody dłużnika żądać w procesie zasądzenia w euro niezapłaconej należności wyrażonej w złotych.

W związku z tym, Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda, jako całkowicie bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Krzysztof Górski Ryszard Iwankiewicz Agnieszka Bednarek-Moraś